

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 566. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm30827.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Tredie Puniske Krig.

At *Døden* skal have en *Aarsag*, bekiende selv *De*, der mene, *Livet ingen* behøver, men at der til *Døden*, som til *Løgneren*, kan gives mangfoldige *Aarsager*, som tit ei er værd at nævne, medens der til *Livet*, som til *Sandheden*, kun kan tænkes en eneste, høist mærkelig *Aarsag*, det er langt fra at lægges noksom paa *Hjerte*, skiøndt *Man*, uden at have denne klare *Erfarings-Sandhed* stadig for *Øie*, er aldeles vild i det store *Levnets-Løb*.

Medens derfor *Livet* hos *Polyb* gjør *Megalopolis* til en *Stor-Stad* i *Verdens-Historien*, gjør *Døden* i *Karthago* denne gamle *Stabel-Stad* for *Verdens-Handelen* og *Medbeilerske* til *Verdens-Thronen* saa ubetydelig, at vi snart kunde overseet dens *Undergang*, naar ikke det herskende *Rom* havde sat en i vore *Øine* urimelig *Priis* derpaa og ved en *voldsom Forekommelse* af den naturlige *Død*, fremkaldt et *Krampe-Træk*, *Man* til alle *Tider* maa finde ligesaa mærkværdigt som *grueligt*.

Vel har vi ingen *Beskrivelse* over den saakaldte *tredie Puniske Krig* eller rettere "*Karthagos Forstyrrelse*," uden af *Alexandrineren Appian*, der levede omtrent *trehundrede Aar* senere og var ingen *Hexe-Mester*; men *Brud-Stykkerne* vi har af *Polybs* *Beretning* forsikkrer os om, at *Appian* for det *Meste* har udskrevet ham, som ikke blot var et *Øien-Vidne* men var tillige et *Orakel* for den anden "*Afrikaner*," der fuldførde hvad den *Første* havde begyndt. Netop den sidste *Omstændighed* maatte imidlertid gjøre os lidt *mistroiske*, dersom *Fremstillingen* var til *Romernes Ære*, men 567da den er til deres "*uslukkelige Skam*," bør vi ikke mistænke en saa ivrig *Dyrker* af historisk *Sandhed* for at have med *Villie* fortiet det mindste, der kunde tjene til at sætte den mærkværdige *Begivenhed* i sit rette *Lys*.

Numider-Kongen Massinissa, som allerede stod den første *Scipio* bi og gjorde *Gavn* ved *Zama*, var til *Karthaginensernes* *Uheld* saa seilivet, at han endnu holdt *Raad* med den anden *Scipio*, og var tillige saa *graadig*, at det *Freds-Vilkaar*, hvorved de var forpligtede til at "*fyldestgjøre*" ham, lod sig vanskelig opfylde. *Romerne* kunde derfor ei let fattes *Anledning* til en *Undergangs-Krig*, naar de ønskede den, men dog var *Karthaginsenerne* saa angst for en *Saadan*, at de, saasnart den truede, indrømmede Alt hvad *Rom* forlangde, saa der var tilsidst ingen anden *Udvei* end at lade dem love, de vilde "*fyldestgjøre*" det *umættelige Rom* og derved selv forpligte sig til en "*Umuelighed*," som det stod *Romerne* frit for at give hvad *Navn*, de vilde. Herpaa er det, vi maae fæste vor *Opmærksomhed*, thi om vi end vilde skiænke *Massinissa* og hans *Numider* nogen, kan vi dog ikke, da *Numider* kun vil sige "*Nomader*" eller *Folk* uden visse *Værelser*, og saavel de nye som de gamle *Efterretninger* om *Tilstanden* i "*Barbariet*" er saa forvirrede, at vi ikke engang kan giætte os til, hvor *Massinissas* *Hoved-Stad* eller rettere *Hof-Leir*, *Kirta* eller *Skirta*, har ligget, men veed kun at *Strabo* lægger den *ind ad Landet* til, og at *Massinissas* *Ene-Mærker* tilsidst har strakt sig østenfor *Karthago* ind i det *Tripolitanske*, thi der, ved den lille *Syrte* (*Kabes-Golf*), melder *Polyb*, de *Lade-Pladser* laae, han sidst stredes med *Karthago* om *Polyb* (*Gesandtskabs-Brudstykker*) *CXVIII*. (om *Dyd*) *XXXI*. *Strabo XVII*. *832*. Da han nu, som *Polyb* siger, altid skulde have *Ret*, enten han havde det eller ikke, saa maatte *Karthaginsenerne* omsider ogsaa finde 568sig i at afstaae ham saavel *Byerne* som den prægtig opdyrkede *Om-Egn* og ovenikøbet betale ham femhundrede *Talenter* i *Bod* for det lange *Afsavn*. Ved denne *Leilighed*, siger *Appian*, havde *Cato* *Politi-Mester* staaet i *Spidsen* af det *Romerske Gesandtskab*, som afgjorde *Trætten*, og han havde, ved at bereise *Landet* og nøie undersøge alle *Omstændigheder*, fundet, at *Karthagos* *Stilling* var endnu ikke blot *misundelsesværdig* men frygtelig for *Rom*, saa efter *Romer-Retten* burde den uden al *Skaansel* ødelægges, hvad da ogsaa, fra den *Dag* af, skal have været *Omkvædet* paa alle hans *Forslag* i "*Raadet*" hvad i al *Verden* de saa end ellers gjaldt *Plutarks* *Cato* hin *Gamle*. *Appian VIII*. *68-69*. Vel fandt han *Modsigelse*, da *Somme* meende, det var godt for den *balstyrige Almue* og den *forgræskede Ungdom* at have Lidt, de kunde frygte for, men *Cato*, der var seilivet som *Massinissa*, oplevede dog med ham vel ikke den *Dag*, da *Karthago* blev ødelagt i *Bund* og *Grund*, men dog den *Krigs Begyndelse*, som dermed lykkelig endtes.

De *formaaende Mænd* i *Karthago* dannede nemlig *tre* stridige *Partier*: et *Romersk*, et *Numidisk* og et saakaldt *Patriotisk* eller *Pøbelagtigt*, og da nu omtrent *fyrretyve* *Borgere*, som *Hoved-Mænd* for *Numider-Partiet*, dreves ud af *Byen* og tyede til *Massinissa*, opkom derved en *Krig*, som der vel kom *Romerske* *Gesandter* for at afbryde, men med den *himmelige Ordre* at see *Tiden* an, og hvis *Massinissa* seirede, ingenlunde standse *Tingenes Løb*. Nu seirede han virkelig, om ikke just i et *standende Slag*, saa dog ved derpaa at *udhungre* den *Karthaginsenske* *Leir* og *nedhugge* *Tropperne*, som han havde lovet *fri Afgang*, paa *Hjem-Veien*, og *Karthaginsenerne*, som havde *Massinissa* for *Portene*, og hørde fra *Italien*, at *Romerne* udskrev en stor *Krigs-Hær*, der sikkert gjaldt dem, vidste nu ikke bedre *Raad*, end at dømme *Hasdrubal* og *Karthalo* fra *Livet* som *Hoved-Mænd* 569for *Krigen*, og at sende et *ydmøgt Gesandtskab* til *Rom* med mange *Undskyldninger*. Da nu imidlertid "*Fædrene*" erklærede, at dermed var de ingenlunde "*fyldestgjorte*," bad *Gesandterne* *ydmøgtelig* om at faae at vide, hvad de da meer skulde gjøre, men fik kun det korte og fyndige *Svar* "*fyldestgjøre Romerne*" og paa *gientagen Fore-Spørgsel*: hvormed, den *smukke Beskeed*, at det vidste *Karthaginsenerne* selv meget godt *Appian VIII*. *68*. *70*. *73-74*.

Hvad enten nu *Karthaginsenerne* var lidt *langsomme* af *Begreb* eller de endnu *krympede* dem ved "at

betroe sig" til Romerne, saa kom selv dermed Utikenserne dem i Forkiøbet, og da de endelig sendte Gesandter til Rom med Fuldmagt til, efter Omstændighederne, at underkaste sig Alt, fandt de Krigen erklæret og Hæren afgaaet. Uden derfor at spille noget Øieblik, overgav de sig da strax paa Naade og Unaade, hvorfor de fik Roes i "Raadet" og den Trøst, at "Fædrene" til Gien-Giæld skienkede dem *Frihed* under deres egne Love, deres Marker og alt Løs-Øre, være sig Statens eller Enkelt-Mands, dog paa Vilkaar, at de inden tredive Dage sendte trehundrede adelige Børn som Gidsler til Lilybæum og gjorde "*hvad Borge-Mesterne befalede.*" Glade kom nu Gesandterne hjem med den Beskeed, og skiøndt Endeel af Karthagos Raads-Herrer fandt det betænkeligt, at Romerne ikke havde nævnt et Ord om "*Byerne*" men kun om Markerne og Løs-Øret, fandt Man dog, det nyttede ikke at gjøre flere Spørgsmaal og sendte Gidslerne, skiøndt, som Man vel kan tænke, kun under megen Graad og Klage af Vedkommende, baade store og smaa. Saasnart Borge-Mesterne havde faaet Gidslerne og affærdiget dem til Rom, gik de med Flaaden til *Utika*, hvor Karthaginensernes Gesandter efter Ordre mødte dem, for at spørge, hvad de havde *Meer at befale*, og fik til Svar, at de nu strax uden Svig 570maatte udlevere Alt hvad der hørde til "*Vaaben og Væрге,*" og skiøndt Man ydmygelig gav Romerne at betænke hvad Følgerne vilde blive, adlød Man dog strængt **Polyb* (Gesandtskabs-Brudstykker) CXLII.

Saavidt *Polyb*, og efter denne Indledning er det aldeles i sin Orden, hvad *Appian* melder, at da Man nu kom med alle Vaaben og Krigs-Redskaber, sagde Borge-Mesteren: det var smukt gjort, men lad mig nu see, I ogsaa finder jer kiønt taalmodig i Resten af Raadets Beslutning, thi, for ikke med mange Ord at spille den kostbare Tid, kort og godt: I maae *overlade os Karthago*, som vi har bestemt, skal forstyrres, men I har Lov til at flytte hvorhen I vil, naar det blot er firsindstyve Stadier fra Havet **Appian VIII. 80-81.*

Det var altsaa "Fyldestgiørelsen" som Karthaginenserne havde været saa tungnemme til at fatte, uagtet Romerne dog i et heelt Aarhundrede tydelig nok havde viist, de var ikke rolige, saalænge Karthago stod, og uagtet *Hannibal* noksom havde retfærdiggjort deres Mistanke til den lumske og rige "Afrikanske Slavinde," der aldrig kunde glemme sit "forlorne Dronningskab," men drømde bestandig, som et stort, faldefærdigt, men dog endnu meget betroet Handels-Huus, om "bedre Tider," altsaa om sit "naadige Herskabs" Ødelæggelse. Fra denne Syns-Punkt betragtede Borge-Mesterne aabenbar Sagen paa deres *Høi-Sæder*, hvor Krigs-Hæren stod opstillet i to Rader, og Karthagos Gesandter, ledte derimellem som til Retter-Stedet, stod ved *Rebet*, der som en Skranke holdt dem i ærbødig Afstand fra Roms Høihed, og da nu disse "fornemme Tiggere" ved det fyndige Ord af *Lucius Censorinus*, som ved et Torden-Slag, styrtede til Jorden, som i et Krampe-Slag fraadede, og som i Vildelse bad og græd, bandte og skiældede skifteviis, sønderrev deres Klæder og mishandlede sig selv, da saae Borge-Mesterne høimodig giennem 571Fingre med denne uanstændige Opførsel, der, som Skue-Spil betragtet, ei klædte dem ilde under saa fortvivlede Omstændigheder, men havde endog noget Rørende ved sig. Raseriet gik naturligviis ogsaa snart over, efterat have lokket Taarer af mangt et Romer-Øie, saa Gesandterne faldt i Stilhed, betænkte deres værgeløse og hjælpeløse Stilling og lod al Trodsighed fare, medens En af dem, ved Navn *Banno*, i en meget ordenlig Tale udviklede de mange Grunde, der talede for at Romerne skulde skaane Karthago, saasom: den gamle Scipios Løfte om Romernes Venskab, Nøiagtigheden hvormed Skatterne var betalt, Ubetydeligheden af Karthago efter Udleveringen af *Flaade* og *Elefanter*, Haabet Man aabenbar havde næret ved at modtage Gidsler og fordre Vaabnene afleverede, og endelig Romernes egen priselige Sædvane, som de naturligviis ved Overgivelsen havde bygget paa, og som det altid havde været at skaane de Byer, som godvillig overgav sig, og Taleren endte med den smukke Vending, at *Byen* var jo dog *uskyldig*, saa at om end Romerne vilde dræbe eller forflytte Indbyggerne, burde de dog skaane den gamle, berømte Stad, med de mange Templer, Stormands-Grave og stolte Mindes-Mærker **Appian VIII. 78. 81-85.* Borge-Mesterne blev jo nok lidt rørt ved at tænke paa "Lykkens Ustadighed," men deres *mørke Mine* forudsagde dog at der var ingen Naade at vente, thi, som *Censorinus* strax svarede, det nyttede ikke at snakke mere om hvad "Raadet" havde befalet og hvad altsaa nødvendig maatte skee og taalde ingen Opsættelse, saa den eneste Trøst han kunde give dem, var at "anføre Grunde," som vilde være overflødig, naar Man havde med Fiender at gjøre, men kunde nok findes Umagen værdt ved en Forholds-Regel, der sigtede til "*fælles Bedste,*" altsaa vistnok ogsaa til Romernes men dog *især* til *Karthaginensernes*. Dette udviklede han nu ret "faderlig" som Man taler til uar572tige Børn, sigende: *Havet*, som I aldrig kan betragte uden at mindes eders tabte Magt og Vælde, frister eder aabenbar kun til Brøde, for at styrte eder i Ulykke, det lokkede eder til *Sicilien*, lokkede eder til *Spanien*, som I dog ei kunde beholde, og lokkede eder til midt under Freden at plyndre og drukne vore Kiøbmænd, hvorover I mistede *Sardinien*. Desuden frister Havet alle Folk med sin "Letfærdighed" til stor Begiærlighed, thi see engang til *Athenienserne*, hvordan det gik "op og ned" med dem, mens de var Sø-Folk, ligesom da "vinde og tabe" er Kiøbmands-Brug, og see, om de kunde styre deres Begiærlighed, der omsider endog strakke sig til *Sicilien*, førend Magten reent blev taget fra dem og de fik fremmed Besætning! Siden derimod, da "den lange Linie" var revet ned, hvorved de, saa at sige, blev "landfaste," siden har de nu i langsommelig Tid havt deres "paa det Tørre," thi en *Sø-Stad* er at ligne ved et *Skib*, der omtumbles paa Bølgerne, medens derimod en *Land-Stad* hører, ligesom Jorden, til de "faste Eiendomme," og lad være, at *Ager-Dyrkingen* kanskee ikke smider saameget af sig som *Handelen*, saa er det dog langt bedre at være "i Visse end i Vove." Derfor var ogsaa alle de gamle Konge-Sæder, baade *Assyrers* og *Meders* og *Persers*, lutter Land-Stæder, men da de ikke komme jer ved, vil jeg springe dem over, for at komme til alle de mange Land-Stæder her i *Afrika*, hvor der er "Fred og ingen Fare," og hvor I kan vælge hvilke Naboer I vil, frie for Havets Fristelser og for alle de "smertelige Erindringer," som her bestandig maatte vækkes, deals af de nøgne Vande, hvor før

eders Flaader bedækkede Havet og det rige Bytte indstrømmede i Havnen, og deels af de mangfoldige tomme Hvælvinger i eders Fæstnings-Værker, fordem fyldte med Elephanter, Rytter-Heste og allehaande Forraad! Kun *Glæmsel* kan *trøste* eder over hvad I har tabt, og den kan umuelig times eder her, hvor Alting minder 573om forrige Tider og nærer Forventning om noget Lignende, hvorfor I heller aldrig har kunnet bare jer for at bryde Ord og Aftale. Enten drømme I altsaa endnu om Herredømmet, ønske os al Verdens Ulykke og lure paa Leilighed, og hvi skulde vi da skaane Fiender, grebne paa Gierningen, eller I har slaaet de Griller af Hovedet, vel fornøiede, som I sige, med eders Afrikanske Besiddelser, og da maae I ogsaa finde eder i at give os "Syn for Sagn" ved at flytte fra Havet, som I har overladt os, op paa jeres "Afrikanske Godser" som I vil nøies med. Naar I græde over eders *Templer* og *Arner*, *Torve* og *Gravsteder*, da er det ogsaa kun med tørre Øine; thi det er dog vel ikke *Skibs-Værkerne*, I vil ofre til, eller *Murene*, I vil holde Messe over, og vi skal nok spare baade *Templer* og *Gravsteder*, naar vi rive Resten ned, medens I jo desuden faae baade *Arner* og *Torve* og *Templer* igien, hvor I flytte hen, og det snart ved Vanen bliver eders kiære *Hjem-Stavn*, ligesom *Karthago* blev det, da I flyttede fra *Tyrus*. I klage nu vel ogsaa over, at I har saamange Handværks-Folk, der leve af Havet, men det har vi jo ogsaa taget i Betragtning, ved ikke at drive jer længere fra Havet end firsindstyve Stadier, som er en magelig Reise, der hverken kan gjøre Indførselen eller Udførselen af eders Fornødenheder besværlig, og er selv hele tyve Stadier kortere end vi, eders Herrer, har til Havet fra vor By. Altsaa, flytter nu kun hen hvor I vil og følger frit eders Fæderne-Skikke, det var hvad vi meende med, at *Karthago* skulde beholde sin Forfatning; thi ved "*Karthago*" forstod vi naturligviis "Jer" og ei "en vis Jord-Plet-^{*}*Appian VIII. 86-89.*"

Da Gesandterne kom tilbage med den Beskeed og at Man ikke engang maatte have Frist, mens Man skikkede Bud til Rom, da tabde selv de gamle Raads-Herrer hele deres Fatning og udbrød i Vee-Klager, saa det hørdes paa Gaden, hvorpaa den sammenstimlede Pøbel brød ind, sønderleed de Raads-574Herrer, som var Skyld i, Man stillede Gidsler og afvæbnede Byen, stenede Gesandterne som Ulykkes-Fugle, og giennemfoer saa Staden som vilde Dyr, for at kiøle Harmen i alle de *Italiens* Blod, der boede iblandt dem. Nogle var imidlertid dog saa besindige strax at lukke Portene og endnu samme Dag erklærede Raadet Krig, satte alle Slaver i Frihed og udnævnte *Hasdrubal*, som vel var dømt fra Livet men stod dog i Marken med 20000 Mand, til Feldt-Herre udenfor *Murene*, medens en anden *Hasdrubal*, en Daatter-Søn af *Massinissa*, blev Befalings-Mand i Byen og satte strax alle Hænder i Arbeide, Nat og Dag, med at forfærdige Vaaben og Krigs-Redskaber. Da nu Borge-Mesterne ogsaa, Man veed ei, hvorfor, tøvede nogle Dage med at rykke mod Byen, fandt de den til deres store Forbauselse i temmelig god Forsvars-Stand, thi Man havde hver Dag gjort hundrede Skjolde, trehundrede Sværd, tusinde Kaste-Spyd, femhundrede Landser, og Blider saamange som mueligt-^{*}*Appian VIII. 91-94.*

Saaledes begyndte da den *tredie* Puniske Krig eller rettere *Karthagos* treaars *Beleiring*, thi *Hasdrubal* i Marken hører Man ikke det Mindste til, uden naar Romerne selv ledte ham op, hvor han lurede i sine Forskandsninger og faldt over Bag-Troppen naar de vendte tilbage, saa megen Uret har *Polyb* neppe gjort ham, ved at skildre ham som et Fede-Svin, der knap kunde vralt afsted-^{*}*Polyb (Brudstykker om Dyd) XXXI.* For de Romerske Borge-Mestere han havde med at gjøre, paa *Scipio* nær, behøvede han imidlertid ikke at skamme sig, thi *Censorinus* er den Eneste af Fire, vi kan komme ad med at nævne, og den eneste Bedrift vi veed af ham er *Talen*, vi hørde; medens *Polyb* selv tilstaaer, at "i Munden" var *Hasdrubal* en forsvarlig Helt, ei blot til at tygge men ogsaa 575til at tale, saa han kunde prægtig sige, at skulde *Karthago* brændes, kunde han aldrig ønske sit Liig et herligere Baal.

Hvad nu den anden Romerske "*Afrikaner*" angaaer, da er han, som sagt, i Universal-Historien *uadskillelig* fra *Polyb* og det er fordeelagtigt nok for hans Efter-Mæle, især da *Polyb* sikkert er Kilden til alle vore Efterretninger om ham; men da *Polyb* med al sin Troværdighed, dog var "af Kiød og Blod," maa netop disse Omstændigheder gjøre os varsomme med vore Lov-Taler over *Scipio Æmilianus*, til vi faae anden Hjemmel. Naar vi imidlertid ei bryde os om Frihaands-Tegninger i Historien, men holde os til "*Kiends-Giærninger*," da fristes vi slet ikke til at gjøre os udsvævende Forestillinger om *Karthagos* Bane-Mand, thi de Bedrifter, Man tillægger ham, er ingenlunde heroiske men blot *dygtige* paa Romersk, og *Polyb* roser ham ogsaa bestandig kun i *Sammenligning* med hans By-Mænd, blandt hvilke han nødvendig maa have glimret, siden Man ved en Undtagelse gjorde ham til Borge-Mester før han havde Alderen, og saae ham triumphere over *Karthago*, som hans Formænd kun havde sovet over. Under dem, siger *Appian*, havde *Scipio* tjent og reddet dem af mangen Forlegenhed, hvori deres Uduelighed bragde dem, og da han nu valgdes til Borge-Mester, udtrykkelig for at indtage *Karthago*, hvilede han ikke heller, før han vandt Seier, men havde mange Vanskeligheder at overvinde, deels fordi Krigs-Tugten under den lange søvnige *Beleiring* var reent forfaldet og deels fordi Staden gjorde fortvivlet Modstand. Da *Hasdrubal* imidlertid, istedenfor at arbeide paa Byens Undsætning, kastede sig ind i den, indtog *Scipio* alle de omliggende Stæder og afskar Tilførselen, saa der opkom en frygtelig Hungers-Nød, og snart var det nu Indbyggerne umueligt at forsvare de vidtløftige Fæstnings-Værker, saa *Scipio* brød ind i Neder-Byen (*Megara*), fuld af *Haver*, men maatte dog en *heel Uge* 576kæmpe i Gaderne som førde op til Fæstningen (*Byrsa*), og Man seer, hvert Huus blev gjort ham stridigt, ligesom *Fransk-Mændene* i *Saragossa*. Umenneskeligheden og Elendigheden under saadan en Vædde-Kamp mellem Ilden og Sværdet og alle de ødelæggende Kræfter, der staae til Menneskets Tjeneste, lader sig ikke beskrive, men fortjener det ei heller, da Forestillingen bliver rædsom nok ved den blotte Bemærkning, at da *Byrsa* endelig overgav sig, fandt *Scipio* af en Befolkning paa syv Gange Hundrede-Tusinde kun et *Halvt* at skiænke

Livet. *Hasdrubal* blev ved at trodse, til han sad ene i et Taarn med sin Familie og nihundrede Romerske Rømnings-Mænd, der ingen Naade turde vente, men at det virkelig, som *Polyb* siger, kun var af dum Storlighed og Ligegyldighed ved Andres Lidelser, medens han selv var heelskindet og levede flot, det stadfæster sig forbausende derved, at han stjal sig fra Kone og Børn i Taarnet og tiggede Scipio blot om sit eget usle Liv. Da de i Taarnet saae ham ligge for Scipios Fødder og havde udstødt de grueligste Forhaanelser, indebrændte de dem selv, og at hans Kone ved den Leilighed, som en Furie, myrdede sine Børn, forbandede sin Mand og *velsignede Romerne*, anfører Appian vel kun som et Rygte, men dog har vi *Polybs* Hjemmel i det Mindste for en Deel deraf*Polyb (Brudstykker om Dyd) XXXI. (Vat) XXXIX. 4. Appian VIII. 98-104. 107-9. 112-31..

Saaledes, siger Appian, faldt da det berømte *Karthago*, efterat have staaet syvhundrede Aar, og i en hardtad værgeløs Tilstand hele tre Aar trodset Sværdet og Hungers-Nøden, en Skæbne, Scipio ei uden Taarer kunde betragte, og, stirrende paa Ødelæggelsen, udbrød han:

Troja-Borg med Himling-Kaar,
Priams-Folk og Magle-Gaard,
Ogsaa eders Time slaær!

577 Hvad, sagde *Polyb*, som stod hos og har selv fortalt det, hvad mener du med det? Jeg vil ikke nægte, svarede Scipio, det var mit eget Fædrene-Land jeg tænkte paa og frygter for, gaaer samme Vej*Appian VIII. 132..

Da Man nu i Rom havde gjort sig saa lystig som mueligt over *Karthagos* Undergang, kom "*Ti-Mændene*" over til Afrika og sørgede for at Staden blev tilbunds forstyrret og lyste høitidelig Forbandelse over hvem der opbygde enten *Megara* eller *Byrsa* igjen*Appian VIII. 133-35., saa det falder vanskeligt at sige bestemt, hvor den gamle Stad har ligget, skiøndt *Appian*, sikkert efter *Polyb*, som baade var Øien-Vidne og en berømt Geograph, har ærlig stræbt at gjøre Stedet kiendeligt*Polyb I. 73. *Appian* VIII. 95-96.. Dog, at den laae paa *Halv-Øen* mellem *Apols* og *Merkurs* For-Bjerge (Cap Farinas og Cap Bon), derom er Alle enige, og har *Romerne* ikke levnet os Meer i Bunden, end de selv vidste, kan det være os omtrent det Samme, hvormange Skridt den gamle By laae *nordenfor Tunis*; men da det er sjelden, Man fra Tydskland hører Roes over "*Danske Øine*," vil vi dog bemærke, det skal være et Par af dem, der nys har opdaget det rette Brand-Sted, en Efterretning, der nok ogsaa snart vil stadfæste sig.

Det var, siger endelig Appian, i den 160de Olympiade (ved 140 f. Ch.) at *Scipio* triumpherede over *Karthago* og *Mummius* over *Korinth*, hvad ogsaa stemmer med Tallet hos *Pausanias*, og derved lade vi det beroe, da en nøiere Bestemmelse, om den end var os muelig, ikke bragde os videre. Heller vil vi til Slutning anmærke, at vel kan det gerne være, en Anden har gjort den smukke Tale, *Censo578rinus* holdt for *Karthaginerne*, men at derfor kan han dog gerne have holdt den selv, og at den i alt Fald unægtelig paa et Haar ligner en saadan "halvstuderet Røver," som *Romeren* var, da han, med Sit paa det Tørre, trøstede den skibbrudne Puniske Kræmmer med, at han maatte gerne selv kaste sig en Grav, hvor han vilde, i hele Afrika. Der er for Resten gerne i enhver Tyrans, ligesom i Napoleons Liv, eet stort Nidings-Værk, om hvilket han selv siger: det var en Forbrydelse men ingen Feil, og et Saadant er *Karthagos* Forstyrrelse i *Romer-Livet*!